

Les 3: de sociale dimensie van ontwikkeling

Sandew Hira

1

Onderwerpen

- Visies over samenleving en sociale verhoudingen
- Natie, staat en etniciteit

2

Wat is sociale stratificatie?

3

Samenleving en sociale stratificatie

Sociale stratificatie: de indeling van de bevolking in **ongelijke** groepen in een **hiërarchische** structuur (boven- en onderschikking in een machts- of gezagsverhouding)

4

Wat is het verschil tussen macht en gezag

5

Verskil macht en gezag

- Macht: het vermogen om een ander je wil op te leggen door dwang of dreiging met dwang
- Gezag: het vermogen om een ander je wil op te leggen door vrijwillige medewerking van die ander

6

Debat: sociale ongelijkheid is goed voor de stabiliteit van een samenleving

7 Voor- en tegenstanders bedenken in subgroepen argumenten (5 min). Iedere groep stelt een debater aan

Emile Durkheim (1858-1917): functionalisme

- Een samenleving is meer dan de som der delen
- Ieder deel draagt bij aan de stabiliteit van het geheel vanwege de bijzondere functie die ze heeft in de samenleving
- Sociale ongelijkheid is goed voor de stabiliteit van de samenleving
- Voorbeeld: staat geeft onderwijs aan kinderen. Familie kinderen betalen belasting voor onderwijs. Kinderen groeien op tot gezagsgetrouwe burgers die de staat steunen met belasting.

8

Criteria voor sociale stratificatie

- Kennis
- Arbeidsdeling
- Inkomen
- Geslacht
- Geloof
- Etniciteit
- ??

9

Hoe kan kennis leiden tot sociale ongelijkheid?

10

Kennis als criterium voor sociale ongelijkheid

- Een groep bezit kennis waar een andere groep afhankelijk van is.
- De afhankelijkheid kan tot sociale ongelijkheid leiden
- Voorbeelden
  - Kastensysteem in India: Brahmanen
  - Andere voorbeelden: ???

11

Hoe kan arbeidsdeling leiden tot sociale ongelijkheid?

12

Arbeidsdeling als criterium voor sociale ongelijkheid

- Arbeidsdeling op basis van kwaliteiten (kennis, vaardigheden): jagen, vissen
- Arbeidsdeling op basis van eigendom van productiemiddelen: kapitalist, arbeider

13

Leg uit het marxistische concept van productiewijze

14

Marxistische concept van productiewijze

- Basis: stand van de technologie, natuurlijke omgeving, organisatie van arbeidsdeling
- Bovenbouw: organisatie van de politieke macht, wetgeving, cultuur en sociale verhoudingen

15

Marxistische concept van productiewijze

- Soorten samenlevingen
  1. Primitief communisme
  2. Afrikaanse/Aziatische productiewijze
  3. Antieke productiewijze
  4. Feodalisme
  5. Kapitalisme
  6. Socialisme
  7. Communisme

16

1. Primitief communisme

- Basis: zelfvoorzienende landbouw, geen overschotten
- Bovenbouw: stammen, clans, geen klassen, wel sociale differentiatie

17

2. Afrikaanse/Aziatische productiewijze

- Basis: landbouw en infrastructurele werken (dammen, steden, piramiden, Chinese muur); geen individueel bezit, alle bezit is van de heerser
- bovenbouw: dorpen met geweld onder dwang gehouden en arbeid onttrokken voor infrastructuur, heersende klasse van priesters

18

3. Antieke of klassieke productiewijze

- Basis: landbouw, arbeidsverhoudingen gebaseerd op slavernij (mens is bezit van een ander); dorpen, maar individueel bezit is mogelijk
- Bovenbouw: klasse van eigenaren van mensen die cultuur konden opbouwen

19

4. Feodalisme

- Basis: landbouw, maar ook ambacht; organisatie: lijfeigenen gebonden aan grond van de leenheer; leenheren vormen een klasse die zich overschotten toeëigent
- Bovenbouw: kerk is deel van de heersende klasse; sociale verhoudingen rond religie opgebouwd

20

5. Kapitalisme

- basis: industrialisatie, wetenschap en technologie, productie en distributie via markt georganiseerd; klasse van kapitalisten en loonarbeiders; wetenschappelijke organisatie van de samenleving
- Bovenbouw: staat, wetgeving, cultuur, onderwijs ten dienste van instandhouden kapitalisme

21

6. Socialisme

- Basis: productiemiddelen eigendom van de staat; productie en distributie via planeconomie georganiseerd
- Bovenbouw: beloning (en dus distributie) op basis van geleverde arbeid

22

7. Communisme

- Basis: productiemiddelen eigendom van de staat; productie en distributie via planeconomie georganiseerd
- Bovenbouw: beloning (en dus distributie) op basis van behoefte

23

Max Weber (1864-1920) en Ferdinand Tonnies (1855-1936)

- Tonnies: twee soorten samenlevingen
  - Gemeenschap (Gemeinschaft) – wil om relatie aan te gaan anderen (vrienden, familie, dorpen)
  - Maatschappij (Gesellschaft): keuze om samen te werken (arbeidsrelaties, stedelijke verhoudingen)
- Weber: samenleving is een overgang van gemeenschap naar maatschappij

24

Ken je een andere theorie over hoe naar de samenleving te kijken?

25

Inheems concept Latijns Amerika: pachamama = moeder aarde

26

https://www.youtube.com/watch?v=46SP073_Flc

Wat zijn de verschillen met westerse theorie over samenleving?

27

Pachamama concept

- De natuur leeft en is deel van de samenleving met de mens
- De organisatie van sociale verhoudingen gebeurt op basis van een visie op spiritualiteit
- Sociale differentiatie is geen probleem zolang er een binding is tussen de sociale groepen op basis van een visie op spiritualiteit

28

Mechanisme om sociale ongelijkheid te bestrijden

29

http://www.constitution.org/cons/medina/con_medina.htm

Islamitisch concept van de Uumah

- Uumah: natie, gemeenschap of basis van gemeenschappelijke geloof in Allah
- De organisatie van sociale verhoudingen gebeurt op basis van een visie op geloof
- Samenleving gebaseerd op erkenning van verschillen in geloof, maar uitgangspunt is dat islam heerst

30

Afrikaans concept van Ubuntu

- Xhosa: Umntu ngumntu ngabanye abantu
- "People are people through other people"
- "I am human because I belong to the human community and I view and treat others accordingly"
- "Your pain is my pain, My wealth is your wealth, Your salvation is my salvation."

31

Invloed op dagelijkse relaties

- Groet
  - "Good morning, did you sleep well?" "I slept well if you slept well."
  - "How has your day been?" "My day has been good if your day has been good."
- Chinees spreekwoord dat Ubuntu gebruikt:
  - When a man is at peace with himself, he will be at peace with his family. When the families are at peace there will be peace in the villages. When the villages are at peace there will be peace in the country. When all the countries are at peace there will be peace in the world. Then man can be at peace.

32

Betekenis voor de inrichting van de samenleving

- Welke mechanismen ontwikkel je om sociale spanningen te vermijden of op te lossen?
  - Respect voor rechten van individuen én van groepen
  - Keuze voor overleg i.p.v. confrontatie (Zuid-Afrikaanse Waarheidscommissie)
  - Rechtvaardige inkomensdistributie

33

Wat zijn de verschillen tussen deze benaderingen en de westerse?

34

Verschillen met Westerse benadering

- Verhouding individu en samenleving
  - Westerse benadering: individuele ontplooiing versus sociale beperkingen
  - Overige benaderingen: individuele ontplooiing vanuit groei van de gemeenschap
- Sociale verhoudingen als gevolg van menselijke natuur of als gevolg van ingrijpen door de mens
- Inrichting van de samenleving op basis van spiritualiteit of atheïsme

35

Natie, staat en etniciteit

- Vraagstuk van ras, klasse, etniciteit en natievorming

36

Definieer ras

37

Ras

- Mensen met gemeenschappelijke biologische kenmerken: huidskleur, haar, fysieke trekken
- Zijn er verschillende menselijke rassen?
- Objectieve en subjectieve maatstaven

38

Definieer Staat

39

Staat

Een organisatie die binnen een bepaald grondgebied bestuurlijke macht uitoefent.
Bestuurlijke macht:
- Geweldsmonopolie
- Wet- en regelgeving
- Politiek bestuur

40

Definieer etnische groep

41

Etnische groep

Een groep mensen met gemeenschappelijke kenmerken:
- Geschiedenis
- Sociale instituties

42

Definitie sociale institutie

- Instituut: organisatie
- Institutie: een entiteit die waarden en normen produceert, reproduceert en overdraagt
  - Waarden: wat mensen belangrijk vinden
  - Normen: regels die het gedrag bepalen van mensen
- Sociale instituties zijn de uitingsvormen van etnische identiteit

43

Indeling sociale instituties naar tastbaarheid

- Materiële instituties: tastbare entiteiten – kleding, voeding, gebouwen, vlaggen
- Immateriële instituties: rituelen, kennis

44

Welke etnische groepen onderscheiden we Suriname?

45

Indeling sociale instituties naar levensgebieden: meting identiteit

- Voeding
- Huisvesting
- Kleding
- Geestelijk leven
  - Kunst
  - Muziek
  - Godsdienst
  - Kennisproductie
  - Evenementen
  - Historisch besef
- Sociale organisatie
  - Familie relaties
  - Arbeidsrelaties
  - Culturele organisaties
  - Politieke organisaties

46

Inventarisatie sociale instituties

47

Conclusies uit inventarisatie sociale instituties

48

Definieer Natie

49

Definitie natie

Een natie is een gemeenschap van mensen binnen een staat, dus binnen een bepaald territoriaal gebied onder een vorm van centraal bestuur..

50

Geef voorbeeld van:

- Één natie in één staat
- Één natie in verschillende staten
- Meerdere naties in één staat

51

Debat: Zijn Marrons een andere etnische groep dan de "Creolen"

Voor- en tegenstanders bedenken in subgroepen argumenten (5 min). Iedere groep stelt een debater aan

52

Wat is identiteit?

- Het bewustzijn dat een individu behoort tot een bepaalde groep met kenmerken die een uitdrukking zijn van de aard van de groep (sociale instituties)
- Wat is sociale identiteit? Het bewustzijn dat je tot een sociale groep behoort. Waarin komt dat bewustzijn tot uitdrukking?
- Wat is etnische identiteit? Het bewustzijn dat je tot een etnische groep behoort. Waarin komt dat bewustzijn tot uitdrukking?
- Wat is nationale identiteit? Het bewustzijn dat je tot een natie behoort. Waarin komt dat bewustzijn tot uitdrukking?
- Wat is diaspora identiteit? Het bewustzijn dat je tot een geografische oorspronggebied vandaan komt. Waarin komt dat bewustzijn tot uitdrukking?

53

Wat is de verhouding tussen nationale identiteit, etnische identiteit en sociale identiteit?

1. Is er een hiërarchie van identiteiten?
2. Wat voor beleid voer je: bevorder of breek af bepaalde identiteiten
3. Hoe bouw je het af
4. Hoe breek je het af

54

Invloed van kolonialisme op etniciteit

- Hoe heeft slavernij de Afro-identiteit beïnvloed?

55

Malcolm X

- Naamgeving
- Zelfhaat

56

Invloed van kolonialisme op etniciteit

- Hoe heeft contractarbeid de Hindostaanse, Javaanse en Chinese identiteit beïnvloed?

57

Vier ontwikkelingspaden van sociale instituties

- Afsterven: de instituties verdwijnen. Voorbeelden?
- Voortbestaan: de instituties blijven ongewijzigd voortbestaan. Voorbeelden?
- Scheppen van nieuwe instituties: de gemeenschap ontwikkelt nieuwe instituties die er eerder niet waren. Voorbeelden?
- Vermenging van verschillende instituties tot nieuwe instituties. Voorbeelden?

58

Maak een inventarisatie van sociale instituties per etnische groep

59

Waarin verschilt vrouwenonderdrukking van racisme?

60

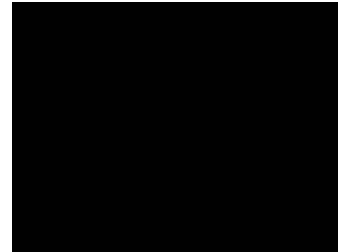
Verskil vrouwenonderdrukking van racisme

- Vrouwen zijn geen etnische gemeenschap
- Oorzaak vrouwenonderdrukking hangt samen met soort samenleving.
- Seksuele onderdrukking
- Beperking in de toegang tot voorzieningen en instituties
- Opvatting over vrouwen, intelligentie, en zwakte versus mannelijke kracht en verstand

61

<https://www.youtube.com/watch?v=yI8GsIULAHE>

Is dit vrouwenonderdrukking?

62

Quiz

- [5 vragen](#)

63